

Witold Dąbrowski

Sytuacja finansowa adwokatury w 1972 roku

Palestra 17/6(186), 69-75

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sytuacja finansowa adwokatury w 1972 roku

Plenarne posiedzenie Naczelnej Rady Adwokackiej, które się odbyło w dniach 17 i 18 marca 1973 roku, poza rozważeniem i przyjęciem projektów zmian ustawodawczych, zajmowało się również rozpatrzeniem kwestii wykonania budżetów preliminowanych na rok 1972. Ponieważ sytuacja finansowa adwokatury powinna być znana wszystkim jej członkom, przeto — podobnie jak co roku — pozwałam sobie podać do wiadomości stan wykonania omawianych preliminarzy oraz odpowiednie liczby i wnioski z nich wypływające.

I. Zagadnienie finansowe zespołów adwokackich

Sytuacja finansowa w 1972 r. była na pewno lepsza aniżeli w latach poprzednich.

Oplaty za czynności adwokackie, jakie wpłynęły w ciągu roku do kas zespołów, wyniosły 412 425 276 zł i były wyższe od wpłat w 1971 r. o 18 177 919 zł, tj. o blisko 4,3%. W porównaniu z rokiem 1968, który przyjęto jako wyjściowy przy ustalaniu wskaźników w publikacjach poprzednich, wzrosły one o 7,4%. Podwyżka zatem znaczna. Po raz pierwszy wpływy zespołów adwokackich przekroczyły pułap 400 milionów złotych w skali rocznej.

Przy tak znacznejwyżce wpływów mogło by się zdawać, że procent wydatków na koszty administracyjne zespołu (§ 31 rozporządzenia w sprawach zespołów adwokackich) będzie odpowiednio mniejszy. Jest jednak inaczej. Procent ten wyniósł mianowicie 34,7% i jest wyższy od odpowiedniego odsetka z 1971 r. o około 1,9%, a od odsetka z 1968 — o 1,7%. Powodem tej wyżki stało się zaliczenie — na podstawie uchwały plenarnego posiedzenia NRA z dnia 17 lutego 1972 r. za zgodą Ministra Finansów — do kosztów administracyjnych zespołów adwokackich stawki 2,5% obrotu na fundusz urlopowy, który to fundusz był do tej pory rozliczany z listy płac po pokryciu kosztów administracyjnych. A zatem wyżka całkowicie uzasadniona i nie świadcząca o zwiększeniu się wydatków administracyjnych zespołu. Wydatki te nie tylko że nie wzrosły, ale utrzymały się w normie, co jest dowodem gospodarności pracy zespołów.

Przy zwiększonych wpływach wzrosły przeciętne miesięczne wynagrodzenia netto adwokatów (dochód), osiągając w 1972 roku kwotę 5.268 zł, podczas gdy w 1971 r. wyniosły one kwotę 5.047 zł, a w 1968 — kwotę 4.650 zł. Jak z tego widać, wzrost dość duży. Przeciętna ta kształtowała się oczywiście różnie w poszczególnych izbach adwokackich. Powyżej przeciętnej w skali krajowej było 12 izb, z czego największy do-

chód przypadła w Izbach: białostockiej (6.615 zł), opolskiej (6.463 zł) i kатовickiej (6.113 zł). Poniżej przeciętnej krajowej było 5 izb, z czego najmniejszy dochód przypadła w Izbach: warszawskiej (4.351 zł), koszalińskiej (4.700 zł) i krakowskiej (4.828 zł). Przy porównywaniu tych danych z danymi lat poprzednich daje się zauważyć pewna stałość wzajemnego stosunku dochodu osiąganego przez adwokatów w poszczególnych izbach. Okazuje się, że nadal te same izby osiągają najwyższe dochody przeciętne na adwokata oraz te same — dochody najniższe. Są tylko drobne przesunięcia w kolejności.

Teoretycznie zasadniczymi czynnikami, które kształtują wysokość wynagrodzenia (dochodu) miesięcznego adwokata, są: wpływ spraw, wysokość opłat za jedną sprawę oraz liczba adwokatów wykonywających zawód w zespołach adwokackich.

Otóż wpływ spraw w 1972 roku wyniósł:

- cywilnych — 214.199 i wykazał zniżkę w stosunku do roku 1971 o 5.096 spraw, a w stosunku do roku 1968 — o 18.806 spraw;
- karnych — 144.394, tj. więcej od wpływu w 1971 r. o 1.089 spraw, a mniej od wpływu w 1968 r. o 15.545 spraw;
- innych — 9.933, tj. mniej od wpływu w 1971 r. o 516 spraw, a od wpływu w 1968 — o 4.942 sprawy.

Ogółem wpłynęło spraw z wyboru 368.526, czyli mniej od wpływów w 1971 r. o 3.431, a od wpływów w 1968 r. — o 39.103 spraw.

Ujmując rzecz procentowo, wpłynęło w 1972 roku o 9% mniej spraw aniżeli w roku 1968.

Przeciętnie w 1972 r. przypadła na jednego adwokata 95 spraw z wyboru (tyle samo co w 1971 roku).

Poza tymi sprawami zespoły prowadziły jeszcze sprawy z urzędu. Było ich w 1972 r. 43.014, czyli mniej o 2.402 od spraw prowadzonych z urzędu w 1971 roku. Należy jednak podkreślić, że liczba spraw z urzędu w niektórych izbach była wręcz ogromna i wynosiła niekiedy powyżej dwudziestu spraw na jednego adwokata (np. w Izbach: szczecińskiej, olsztyńskiej i koszalińskiej).

W stosunku do roku 1968 zmniejszyła się liczba spraw z wyboru, przypadających na jednego adwokata, o cztery. Wzrosło natomiast, i to poważnie, wynagrodzenie za prowadzenie jednej sprawy, a mianowicie: z 874 zł (rok 1968) do 1.019 zł (rok 1972). Co było i jest nadal powodem zwiększania się przeciętnej opłaty za jedną sprawę, wyjaśniono szczegółowo w poprzednich artykułach¹. Te same uwagi odnoszą się również do roku ubiegłego.

Porównując przeciętną liczbę spraw przyjmowanych przez adwokatów w poszczególnych izbach adwokackich, stwierdza się, że największą liczbę tych spraw wykazują adwokaci Izby rzeszowskiej (115), na drugim

¹ W. Dąbrowski: Sytuacja finansowa zespołów adwokackich w 1970 r., „Palestra” nr 7—8 z 1971 r.; tenże: Sytuacja finansowa zespołów adwokackich w 1971 r., „Palestra” nr 7—8 z 1972 r.

miejscu — adwokaci Izby opolskiej (113), najmniejszą natomiast liczbę — adwokaci Izby Adwokackiej w Warszawie (78) i Gdańsku (73).

Jak już zaznaczono wyżej, jednym ze wskaźników ustalających wysokość osiągniętego przeciętnego wynagrodzenia (dochodu) adwokata jest liczba osób wykonujących zawód w zespołach adwokackich w pełnym wymiarze czasu pracy. Liczba ta zmniejsza się z każdym rokiem. Stan ten zilustruje najlepiej poniższe zestawienie:

w 1968 r. było 3.902 adwokatów w 468 zespołach i DPPP,
w 1971 r. było 3.611 adwokatów w 459 zespołach i DPPP,
w 1972 r. było 3.566 adwokatów w 455 zespołach i DPPP.

Widzimy więc, że w stosunku do roku 1968 liczba ta zmalała o 336 osób.

II. Centralny Fundusz Szkolenia Aplikantów Adwokackich

Zgodnie z § 31 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zespołów adwokackich, na Fundusz ten przeznaczają się 4°/o wpływów z tytułu opłat za czynności zespołów. Ponieważ wpływy te w 1972 r. wyniosły 412.425.276 zł, przeto na CFSAA przekazano kwotę 16.521.491 zł. Wpływy były znacznie większe od zaprojektowanych, a to wskutek zwiększenia się obrotów zespołów adwokackich.

Z powyższej sumy rady adwokackie wydatkowały na koszty związane z kształceniem aplikantów adwokackich kwotę — 8.830.306,70 zł, z czego 7.732.214,65 zł na wynagrodzenia, 1.079.182,05 zł na koszty związane ze szkoleniem i 18.909,60 zł na pomoc finansową w razie zmiany siedziby.

Wszystkie izby adwokackie pokryły z pobranych na Fundusz kwot koszty związane ze szkoleniem aplikantów adwokackich; wyjątek stanowi tu Izba Koszalińska, której trzeba było dołożyć 109.333,05 zł.

Przeciętnie procent kosztów szkolenia w stosunku do obrotów zespołów wyniósł 2,14^o/o, kształtował się zaś w granicach od 1,6^o/o w Izbie Adwokackiej w Krakowie i Kielcach do 5,6 w Izbie Adwokackiej w Koszalinie.

W podanym wyżej zestawieniu cyfrowym rzuca się w oczy niewspółmiernie niska kwota, jaką wydatkowano dla tych adwokatów lub aplikantów adwokackich, którzy przenieśli swą siedzibę w obrębie tej samej izby lub do innej izby (pkt 13 i 24 Instrukcji w sprawie zarządzania i rozliczania CFSAA). Trzeba uznać to zjawisko za niepokojące, tym bardziej że rozmieszczenie adwokatów na terenie Polski nie może być uznane za właściwe (przeludnienie większości miast wojewódzkich). Należy więc dążyć do poprawienia w tym względzie obecnej sytuacji.

Przeciętny koszt szkolenia jednego aplikanta w ciągu roku utrzymuje się w niezmienniej wysokości około 33.000 zł.

Nadwyżka finansowa w sumie 7.691.184,81 zł stanowi różnicę pomiędzy sumami przekazanymi na CFSAA a wydatkami szkoleniowymi dokonanymi przez rady adwokackie. Kwota ta, chociaż znacznie większa niż w 1971 r. (6.423.543 zł), nie była jednak największą w ciągu ostatniego dziesięciolecia. W 1965 roku bowiem wynosiła ona 8.800.889 zł, a w 1966 r. — 8.211.180 zł.

Wymieniona nadwyżka wraz z pozostałością z roku poprzedniego została wykorzystana, w myśl przepisów § 31 rozporządzenia w sprawie zespołów adwokackich, na polepszenie warunków lokalowych zespołów i rad adwokackich oraz na inne cele związane z adwokaturą.

Zgodnie z przedstawionym przez Prezydium i przyjętym przez NRA w dniu 18 marca 1973 r. wykonaniem budżetu rozdziału nadwyżek finansowych CFSAA wpływy wyniosły 9.828.542,81 zł, a wydatki 7.391.805 zł. Wydatkowano na poprawienie sytuacji lokalowej zespołów i rad adwokackich 5.873.805 zł, na urządzenie wewnątrz zespołów adwokackich — 968.000 zł, na pomoc mieszkaniową dla adwokatów — 250.000 zł i na akcję socjalną — 300.000 zł.

Pozostało więc na dzień 31.XII.1972 r. saldo w wysokości 2.436.731,81 zł. Nadwyżka ta powstała przede wszystkim ze zwiększonych wpływów (większe obroty zespołów). Sztynne ustalenia preliminarzy budżetowych nie pozwoliły na wydatkowanie kwoty większej, aniżeli przewidziano w poszczególnych pozycjach wydatków, i dlatego nadwyżka wpływów w sumie 1.491.184 zł nie mogła być formalnie wykorzystana. Dalej — poza zwiększeniem wpływów, na nadwyżkę tę złożyły się zwroty nie wykorzystanych (bez winy rad adwokackich) dotacji z lat poprzednich. I tak: 1) Spółdzielnia Mieszkaniowa w Tarnowskich Górach (Izba katowicka) zwróciła otrzymaną kwotę 172.000 zł wobec zaniechania budowy; 2) Rada Adwokacka w Lublinie nie wykorzystowała kwoty 86.000 zł (transakcja nabycia nieruchomości nie doszła do skutku); 3) Rady Adwokackie: w Łodzi, Koszalinie i Szczecinie zwróciły nie wykorzystane dotacje na pomoc dla adwokatów celem uzyskania mieszkań spółdzielczych.

Poza zwiększeniem pozycji „wpływy” nie wydatkowano z sum objętych preliminarzem kwoty 300.000 zł na wydatki nieprzewidziane oraz około 308.000 zł na inne wydatki ustalone w preliminarzu. Dzięki środkom uzyskanym z nadwyżek finansowych CFSAA:

- 1) podjęto budowę trzech nowych domów dla zespołów adwokackich w Radomsku, Słupsku i Białymstoku, przy czym budowy w Słupsku i Radomsku są bardzo zaawansowane i prawdopodobnie domy dla zespołów będą oddane do użytku w pierwszym półroczu 1973 r.;
- 2) sfinansowano ostatnie rachunki budowy trzech własnych domów oddanych do użytku w roku 1972 lub na początku 1973 r.;
- 3) wniesiono wkłady do spółdzielni na poczet uzyskania czterech lokali dla zespołów adwokackich;
- 4) przeprowadzono kapitalne remonty i adaptacje w lokalach dwudziestu czterech zespołów;
- 5) pokryto częściowo koszty remontu własnych domów rad adwokackich w Katowicach, Krakowie i Łodzi oraz adaptowano lokal na potrzeby Rady Adwokackiej w Poznaniu;
- 6) wydatkowano na koszty wyposażenia zespołów adwokackich w meble i urządzenia sumę 968.000 zł — niezależnie od kwot, jakie na ten cel wydatkowały rady adwokackie i zespoły z części wpłat ryczałtu z konta 34-a,
- 7) przekazano na akcję socjalną sumę 300.000 zł, z czego Radzie Adwokackiej w Łodzi kwotę 120.000 zł na dalsze urządzenie Ośrodka Wypoczynkowego w Grotnikach, a Radzie Adwokackiej

w Rzeszowie 40.000 zł na wyposażenie pokoi gościnnych dla adwokatów w Lesku (Bieszczady), oraz wyasygnowano 140.000 zł na zwrot kosztów pobytu adwokatów na leczeniu w miejscowościach sanatoryjnych. Trzeba jednak zaznaczyć, że kwoty te zostały wykorzystane tylko w około 20%;

- 8) przekazano na pomoc udzielaną adwokatom celem uzyskania przez nich mieszkań w domach spółdzielczych i na budowę domków jednorodzinnych sumę 250.000 zł.

Dla pełnego przedstawienia obrazu gospodarowania dotacjami należy jeszcze dodać, że w 1972 roku największe kwoty otrzymały Rady Adwokackie: w Łodzi — 1.439.000 zł, w Krakowie — 828.000 zł i w Warszawie — 788.000 zł, a najmniejsze kwoty otrzymały Rady Adwokackie: w Opolu — 47.000 zł, w Olsztynie — 60.000 zł i w Zielonej Górze — 113.000 zł. Należy zaznaczyć, że te najmniejsze dotacje z reguły były przyznane zgodnie ze złożonymi wnioskami poszczególnych rad.

Pozostałość z nadwyżek 1972 r. przeznaczono na wydatki w roku 1973, a mianowicie: 690.000 zł — na Fundusz Samopomocy Koleżeńskiej, a resztę — na wydatki inwestycyjne.

III. Fundusz Samopomocy Koleżeńskiej

Fundusz wypłacił w 1972 roku tytułem świadczeń kwotę 5.102.727 zł.

W omawianym przez nas roku nastąpiły zasadnicze zmiany w Regulaminie Funduszu Samopomocy Koleżeńskiej, które wprowadziły: 1) od 1.I.1972 r. zwiększenie świadczeń dla członków rodzin adwokata do takiej wysokości, aby łącznie z emeryturą otrzymywali oni po 1.200 zł miesięcznie, a 2) od 1.VII.1972 r. — zapomogi wyrównawcze w wysokości po 200 zł dla wszystkich adwokatów, których emerytura (renta) przekracza 2.200 zł miesięcznie.

Powyższe zmiany spowodowały znaczne zwiększenie zarówno liczby osób korzystających ze świadczeń jak i ogólnej sumy wypłat. Jak mianowicie zwiększyła się wysokość miesięcznych świadczeń, wskazuje na to poniższa tabela*.

I. Zapomogi wyrównawcze:	1971 r.	1972 r.	1972 r.
	1 grudzień	1 grudzień	30 czerwiec
a) adwokaci niezespoleni	408 — 304.876 zł	398 — 294.851 zł	563 — 324.048 zł
b) adwokaci zespoleni	15 — 6.561 zł	14 — 5.071 zł	13 — 4.620 zł
c) członkowie rodzin	151 — 46.356 zł	157 — 62.184 zł	181 — 69.253 zł
II. Zapomogi dodatkowe i doraźne	48 — 28.659 zł	50 — 32.384 zł	50 — 32.184 zł
O g ó ł e m:	622 — 386.452 zł	619 — 394.490 zł	807 — 430.105 zł

* W tabeli tej pierwsza liczba oznacza liczbę osób, a druga miesięczne wypłaty.

Z zestawienia powyższego wyprowadzić można następujące wnioski:

- a) zmniejszyła się liczba adwokatów pobierających zapomogi miesięczne wyższe aniżeli 200 zł (w ciągu roku ubyło z tej grupy 46 adwokatów),
- b) zwiększyła się — i to znacznie, bo o 30 osób (20%) — liczba członków rodzin uprawnionych do pobierania zapomóg, co jest zrozumiałe, ponieważ obecnie zapomogi wypłaca się do łącznej kwoty 1.200 zł miesięcznie, a nie do wysokości 1.000 zł, jak to miało miejsce w 1971 r.,
- c) adwokatów pobierających zapomogi po 200 zł miesięcznie było w grudniu 1972 r. — 201,
- d) liczba adwokatów pobierających zapomogi wzrosła w 1972 roku o 155 osób, co jest wynikiem cyfrowym pomiędzy powstaniem grupy pobierających zapomogi po 200 zł, a zmniejszeniem liczby osób w grupie, o której mowa w pkt a),
- e) przeciętna zapomoga wypłacana adwokatowi, który otrzymuje rentę (emeryturę) poniżej 2.200 zł, wynosi 784 zł, a wypłacana członkowi rodziny — 382 zł miesięcznie.

Na pokrycie wydatków wpłynęło: z izb adwokackich — 4.747.550 zł, a z dotacji — 392.149 zł; saldo z roku poprzedniego — 589.193 zł. Przeciętne wydatki miesięczne wynosiły około 425.000 zł, a ponieważ izby wpłacały tylko około 396.000 zł, przeto miesięczny niedobór w sumie około 29.000 zł pokrywany był z dotacji przyznanej przez Plenum NRA i z pozostałości z roku 1971.

Pomimo niedoboru między wpłatami izb a wypłatami z Funduszu powstała jednak nadwyżka na dzień 31 grudnia 1972 r. w wysokości 628.691,31 zł. Jest to jednak nadwyżka czysto buchalteryjna i nie może ona być w całości uznana za faktyczną. Należy bowiem pamiętać, że świadczenia z FSK wypłacane są z góry, a wpłaty rad i zespołów adwokackich następują z dołu. Dlatego też musi istnieć pewna rezerwa na wypłatę w wysokości jednomiesięcznych świadczeń, tj. około 425.000 zł. Gdy się tę sumę odejmie od podanej w wykonaniu budżetu sumy 628.691,31 zł, to wówczas będziemy mieli faktyczną sumę oszczędności wynoszącą około 203.000 zł.

Oszczędność powyższa powstała głównie z tego powodu, że przy układaniu preliminarza budżetowego na rok 1972 obliczono na pokrycie zapomóg dla adwokatów pobierających rentę powyżej 2.200 zł kwotę wynikającą z przemnożenia 200 zł przez liczbę adwokatów-emerytów. Nie wszyscy oni jednak zgłosili się po odbiór należnych im świadczeń, co w konsekwencji spowodowało zmniejszenie się wydatków.

Dokonując odpowiednich przeliczeń, można przyjąć, że w 1972 roku świadczenia na FSK obciążały każdego adwokata wpisanego na listę kwotą 68 zł, a każdego adwokata wykonującego zawód w zespole lub na radcostwie (z wyłączeniem emerytów i rencistów) — 83 zł miesięcznie.

IV. Wykonanie preliminarzy budżetowych

Przedstawienie sytuacji adwokatury nie byłoby pełne, gdybyśmy — choćby w kilku słowach — nie zaznaczyli, w jaki sposób zostały wyko-

nane preliminarze budżetowe Naczelnej Rady Adwokackiej i „Palestry” w 1972 roku.

Preliminarz budżetowy NRA, obejmujący wydatki na wszystkie naczelne organy adwokatury i ich agendy, wynosił 1.620.924 zł. Wydatkowano 1.469.615 zł. Powstała więc nadwyżka budżetowa w wysokości 151.308 zł, z której część, a mianowicie 75.000 zł, przekazano jako dotację na Fundusz Samopomocy Koleżeńskiej, a resztę, tj. 76.308 zł, wprowadzono jako wpływ 1973 roku.

„Palestra” również nie wydatkowała wszystkich zapreliminowanych sum i wykazała na dzień 31.XII.1972 r. saldo dodatnie w sumie 16.214 zł.

STEFAN WOLSKI

XXV LAT ADWOKATURY LUBELSKIEJ*

Z inicjatywy Redakcji „Palestry” poszczególne rady adwokackie bądź już opracowały, bądź też opracowują historię swoich izb w okresie powojennym. Są to czynne przyczynki do gromadzenia materiału, mającego służyć w przyszłości do opracowania historii adwokatury polskiej. Nowo powstały Ośrodek Badawczy Adwokatury gromadzi te materiały, przy czym niektóre z nich będą publikowane na łamach „Palestry”.

Względy wydawnicze nie pozwalają jednak Redakcji na pełną publikację wszystkich prac i zmuszają do poczynienia znacznych skrótów, za co z góry przepraszamy Szanownych Autorów. Pragniemy jednak zapewnić, że żadna informacja i myśl nie pozostanie bez odpowiedniego wykorzystania.

Redakcja

I. OD WYZWOLENIA DO 29 STYCZNIA 1951 ROKU

Organy Izby Adwokackiej w Lublinie, obejmującej przed 1 września 1939 roku obszar b. Sądu Apelacyjnego w Lublinie, składały się z wybranej przed dniem 1 września na Walnym Zgromadzeniu Członków Izby Lubelskiej Okręgowej Rady Adwokackiej oraz z Sądu Dyscyplinarnego i Komisji Rewizyjnej. Pod względem terytorialnym obszar tego Sądu stanowiły trzy województwa: lubelskie, kieleckie i wołyńskie. Po wyzwoleniu Lublina i po ustaleniu wschodniej granicy Państwa Pol-

* Jest to praca zbiorowa przygotowana do publikacji przez Komitet Redakcyjny, którego skład stanowili adwokaci: Jan Chmielewski, Aleksander Czapski, Wojciech Jarostawski, Stefan Kobusiewicz, Walenty Lipiec (przewodniczący), Edward Młynarski, Stanisław Radzki, Konstanty Winkler, Stefan Wolski (nacz. redaktor i autor całości opracowania) i Witold Zimmer.